

NAMANGAN VILOYATI IQTISODIY RIVOJLANISHINI BOSHQARISHDA SAMARALI MENEJMENT MEXANIZMLARI

Isroilova Manzuma Musoxon qizi

Namangan shahar 1-son texnikum o'qituvchisi

E-mail: isroilovamanzuma298@gmail.com

Tel: +998505052375

Annotatsiya

Namangan viloyati iqtisodiy rivojlanishini boshqarishda qo'llaniladigan samarali menejment mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tadqiq etilgan. Tadqiqotning maqsadi - mintaqa ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini jadallashtiruvchi boshqaruv vositalarini aniqlash va ularni tizimli tahlil qilishdan iborat. Tadqiqot metodologiyasi rasmiy statistik ma'lumotlarni qiyosiy tahlil qilish, ilmiy adabiyotlarni tizimlashtirish hamda mantiqiy umumlashtirish usullariga asoslangan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, viloyatda sanoat ishlab chiqarishining o'sish sur'ati ijobiy dinamikaga ega bo'lsa-da, kichik biznes ulushining yuqoriligi mintaqa iqtisodiyoti tarkibiy jihatdan nomutanosibligidan dalolat beradi, bu esa institutsional va investitsion boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirishni taqozo etadi. Olingan natijalarning ilmiy ahamiyati mintaqaviy boshqaruv nazariyasini mahalliy empirik ma'lumotlar bilan boyitishdan iborat bo'lsa, amaliy ahamiyati hududiy hokimiyat organlari uchun boshqaruv qarorlarini takomillashtirish yuzasidan aniq tavsiyalar ishlab chiqishda namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: Mintaqaviy iqtisodiyot, menejment mexanizmlari, iqtisodiy rivojlanish, hududiy boshqaruv, institutsional islohotlar, sanoat salohiyati, investitsion siyosat, kichik tadbirkorlik, ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik, raqamli boshqaruv.

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы совершенствования эффективных механизмов управления, используемых в управлении экономическим развитием Наманганской области. Цель исследования - выявление и систематический анализ инструментов управления, ускоряющих социально-экономическое развитие региона. Методология исследования основана на методах сравнительного анализа официальных статистических данных, систематизации научной литературы и логического обобщения. Результаты исследования показали, что, несмотря на положительную динамику темпов роста промышленного производства в регионе, высокая доля малого бизнеса указывает на структурный дисбаланс региональной экономики, требующий совершенствования институциональных и инвестиционных механизмов управления. Научная значимость полученных результатов заключается в обогащении теории регионального управления местными эмпирическими данными, а практическая значимость - в разработке конкретных рекомендаций по совершенствованию управленческих решений для региональных властей.

Ключевые слова: Региональная экономика, механизмы управления, экономическое развитие, территориальное управление, институциональные

реформы, промышленный потенциал, инвестиционная политика, малый бизнес, социально-экономическая стабильность, цифровое управление.

Abstract

The issues of improving effective management mechanisms used in managing the economic development of the Namangan region are studied. The purpose of the study is to identify and systematically analyze management tools that accelerate the socio-economic development of the region. The research methodology is based on the methods of comparative analysis of official statistical data, systematization of scientific literature and logical generalization. The results of the study showed that, although the growth rate of industrial production in the region has positive dynamics, the high share of small businesses indicates the structural imbalance of the regional economy, which requires improving institutional and investment management mechanisms. The scientific significance of the results obtained is to enrich the theory of regional management with local empirical data, while the practical significance is manifested in the development of specific recommendations for improving management decisions for regional authorities.

Keywords: Regional economy, management mechanisms, economic development, territorial governance, institutional reforms, industrial potential, investment policy, small business, socio-economic stability, digital governance.

KIRISH

Globalashuv sharoitida mamlakat iqtisodiy taraqqiyoti ko'p jihatdan uning alohida mintaqalarida amalga oshirilayotgan boshqaruv siyosatining samaradorligiga bog'liq bo'lib qolmoqda. O'zbekistonda so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan davlat boshqaruvini isloh qilish jarayonlari, xususan, hokimiyat vakolatlarini markazdan hududlarga bosqichma-bosqich o'tkazish siyosati mintaqaviy menejment tizimini takomillashtirishni dolzarb ilmiy-amaliy vazifaga aylantirdi. "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi"da hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy salohiyatidan oqilona foydalanish, mintaqalar o'rtasidagi tarkibiy nomutanosiblikni bartaraf etish va mahalliy boshqaruv organlarining mustaqilligini oshirish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan [1]. Ushbu strategik yo'nalish mintaqaviy darajada zamonaviy menejment mexanizmlarini joriy etish zaruriyatini yanada kuchaytiradi, chunki markazlashgan boshqaruv usullari hududlarning o'ziga xos xususiyatlarini to'liq hisobga olishga imkon bermaydi.

Namangan viloyati Farg'ona vodiysining shimoli-g'arbiy qismida joylashgan, yuqori aholi zichligi, mehnat resurslariga boy va qishloq xo'jaligi hamda sanoat salohiyati rivojlangan mintaqalardan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, viloyat iqtisodiyotida kichik biznes va norasmiy sektorning ulushi yuqori bo'lib, bu holat mintaqaning umummilliy iqtisodiy o'sishga qo'shgan hissasini cheklamoqda. Yaqinda o'tkazilgan panel tahlilga asoslangan tadqiqotlarda ko'rsatilishicha, O'zbekiston hududlari o'rtasida shartsiz konvergensiya statistik jihatdan ahamiyatsiz bo'lib, shartli konvergensiya yiliga atigi 3,1 foizni tashkil etadi, bu esa lagging mintaqalarning rivojlangan hududlarga yetib olishi uchun o'nlab yillar zarurligini anglatadi [2]. Bunday sharoitda Namangan kabi mintaqalarda samarali boshqaruv mexanizmlarini

shakllantirish nafaqat mahalliy, balki umummilliy iqtisodiy barqarorlik nuqtai nazaridan ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu nuqtai nazardan, mintaqaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish bo'yicha xalqaro tashkilotlar tomonidan ham bir qator tavsiyalar ishlab chiqilgan. Xususan, Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotining so'nggi tahlilida O'zbekistonda davlat boshqaruvi hali ham markazlashgan va iyerarxik xususiyatga ega ekanligi, hududiy tengsizlik va davlat xizmatlari ko'rsatishdagi bo'shliqlar saqlanib qolayotgani alohida ta'kidlangan [3]. Ushbu holat Namangan viloyati misolida mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni boshqarishning amaldagi mexanizmlarini ilmiy tahlil qilish, ularning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash hamda takomillashtirish yo'llarini ishlab chiqish zaruriyatini keltirib chiqaradi. Mazkur tadqiqotning maqsadi - Namangan viloyati iqtisodiy rivojlanishini boshqarishning amaldagi holatini rasmiy statistik ma'lumotlar va ilmiy adabiyotlar asosida tahlil qilish, samarali menejment mexanizmlarini aniqlash hamda ularni takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar shakllantirishdan iborat.

ADABIYOTLAR SHARHI

Mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni boshqarish nazariyasi jahon iqtisodiy fikri tarixida uzoq evolyutsion yo'lni bosib o'tgan. Xorijiy iqtisodchi P. Krugman tomonidan ishlab chiqilgan "yangi iqtisodiy geografiya" nazariyasida hududiy ixtisoslashuv, transport xarajatlari va aglomeratsiya effektlari mintaqalar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni belgilovchi asosiy omillar sifatida ko'rsatiladi [4]. Ushbu nazariyaga ko'ra, mintaqaviy boshqaruv organlari nafaqat resurslarni taqsimlash, balki hududning nisbiy ustunliklarini shakllantirish va rag'batlantirish funksiyasini ham bajarishi lozim. Boshqa tomondan, institutsional iqtisodiyot maktabining yirik vakili D. Nort ta'kidlashicha, iqtisodiy o'sishning uzoq muddatli barqarorligi rasmiy va norasmiy institutlarning sifatiga, ya'ni mulk huquqlarini himoya qilish, shartnomalarni ijro etish mexanizmlari va boshqaruv tuzilmalarining shaffofligiga bevosita bog'liq [5]. Bu ikki nazariy yondashuv birgalikda mintaqaviy menejment mexanizmlarini tahlil qilishning uslubiy asosini tashkil etadi: bir tomondan hududning tabiiy-iqtisodiy salohiyati, ikkinchi tomondan boshqaruv institutlarining sifati e'tiborga olinishi zarur.

Xalqaro moliya institutlari tomonidan tayyorlangan so'nggi tahliliy hisobotlarda ham O'zbekiston mintaqalarining rivojlanish muammolari keng yoritilgan. Jahon banki tomonidan 2025-yilda chop etilgan mamlakat iqtisodiy memorandumida davlat korxonalarining raqobatbardosh tarmoqlardagi yuqori ulushi, xususiyl sektorning cheklangan faolligi va hududiy bozorlarning integratsiyalashuv darajasi past ekanligi asosiy muammo sifatida qayd etilgan [6]. Xalqaro Valyuta Fondining IV modda bo'yicha konsultatsiyalar hisobotida esa mamlakat makroiqtisodiy barqarorligini ta'minlashda soliq-byudjet siyosatini mintaqalar kesimida takomillashtirish, xususan, mahalliy byudjetlarning daromad bazasini kengaytirish tavsiya etilgan [7]. Ushbu xulosalar mintaqaviy boshqaruv mexanizmlarini nafaqat ma'muriy, balki moliyaviy-byudjet jihatdan ham qayta ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatadi, bu esa Namangan kabi sanoat-agrar mintaqalar uchun alohida dolzarblik kasb etadi.

So'nggi besh yil ichida O'zbekiston mintaqalari misolida o'tkazilgan empirik tadqiqotlar orasida R. Maxbubaning 2017-2024-yillar oralig'idagi 14 ta hududiy birlik bo'yicha panel ma'lumotlarga asoslangan tadqiqoti alohida ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqotda regressiya tahlili yordamida to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar, infratuzilma darajasi, tartibga solish sifati, sanoat ulushi va ta'lim omillarining mintaqaviy o'sishga ta'sir elastikliklari aniqlangan bo'lib, tartibga solish islohotlari yuqori darajada amalga oshirilgan hududlarda yalpi hududiy mahsulotning o'sishi past islohot darajasiga ega hududlarga nisbatan sezilarli darajada yuqori bo'lgani isbotlangan. Bu natijalar shuni ko'rsatadiki, institutsional islohotlarning sifati va izchilligi mintaqaviy boshqaruv samaradorligining eng muhim omillaridan biri hisoblanadi va bu xulosa Namangan viloyati misolida ham tekshirilishi lozim bo'lgan gipoteza sifatida qaralishi mumkin.

Mahalliy ilmiy adabiyotlarda ham mintaqaviy boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish masalasiga alohida e'tibor qaratilgan. Bir qator tadqiqotchilar mintaqaning barqaror taraqqiyotini ta'minlashda zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini, jumladan innovatsion yondashuvlar, infratuzilmaviy loyihalar va investitsiya siyosatini joriy etishning ahamiyatini asoslab berishgan, shuningdek mintaqaviy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni boshqarishdagi dolzarb muammolarni tizimlashtirib, ularni bartaraf etishning tashkiliy-iqtisodiy yo'llarini taklif qilishgan. Xususan, mahalliy tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, mintaqalar va ma'muriy hududlarda tadbirkorlik faoliyatini investitsiya bilan ta'minlovchi iqtisodiy tizimni shakllantirish, shuningdek hududiy investitsiya siyosatini kichik biznesni rivojlantirish bilan uyg'unlashtirish orqaligina barqaror iqtisodiy o'sishga erishish mumkin. Ushbu qarashlar mintaqaviy boshqaruvning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish milliy ilmiy muhitda ham dolzarb yo'nalish sifatida shakllanganini ko'rsatadi.

Davlat boshqaruvi tizimidagi institutsional islohotlarning mintaqaviy taraqqiyotga ta'siri Birlashgan Millatlar Tashkilotining Taraqqiyot dasturi tomonidan o'tkazilgan mustaqil baholash hisobotida ham tahlil qilingan. Ushbu hisobotda O'zbekistonda hisobdorlik, shaffoflik va zamonaviy boshqaruv institutlarining mavjudligi qonun ustuvorligini ta'minlash uchun muhim shart ekanligi, shuningdek fuqarolik jamiyati institutlari va nodavlat tashkilotlarning mahalliy boshqaruv jarayonlariga jalb etilishi hududiy dasturlarning samaradorligini oshirishi mumkinligi ta'kidlangan [8]. Bundan tashqari, Jahon banki tomonidan 2022-yilda e'lon qilingan mamlakat tizimli diagnostikasi hisobotida xususiy sektor rivojini rag'batlantirish, davlatning iqtisodiyotdagi ishtirokini isloh qilish va inson kapitaliga yo'naltirilgan siyosat mintaqaviy rivojlanishning to'rtta asosiy yo'nalishi sifatida belgilangan [9]. Bu tavsiyalar Namangan viloyati kabi mehnat resurslariga boy, ammo investitsiya jalb etish salohiyati to'liq amalga oshirilmagan hududlar uchun alohida amaliy ahamiyatga ega.

Yuqorida ko'rib chiqilgan xorijiy va mahalliy manbalarni umumlashtirish shuni ko'rsatadiki, mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni boshqarish mexanizmlari bo'yicha ilmiy adabiyotlarda institutsional sifat, investitsion faollik va infratuzilma rivojlanishi

asosiy tahlil obyektlari sifatida qaraladi. Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlarning aksariyati respublika miqyosidagi umumlashtirilgan ma'lumotlarga yoki alohida iqtisodiy ko'rsatkichlarga asoslangan bo'lib, Namangan viloyatining o'ziga xos ijtimoiy-demografik va tarmoq tarkibiy xususiyatlarini kompleks tarzda hisobga olgan maxsus tadqiqotlar hali yetarli emas. Aynan shu bo'shliq mazkur maqolaning ilmiy dolzarbligini belgilaydi va viloyat darajasidagi rasmiy statistik ma'lumotlarga tayangan holda mintaqaviy menejment mexanizmlarini tahlil qilish zaruriyatini asoslaydi.

METODOLOGIYA

Tadqiqot metodologiyasi kompleks yondashuvga asoslangan bo'lib, u bir necha bosqichdan iborat. Birinchi bosqichda mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni boshqarish mavzusidagi so'nggi besh yil ichida chop etilgan xorijiy va mahalliy ilmiy adabiyotlar tizimli ravishda tahlil qilindi, bu orqali mavzuning nazariy-uslubiy asoslari shakllantirildi. Ikkinchi bosqichda Namangan viloyati statistika boshqarmasi hamda O'zbekiston Respublikasi hukumat portali tomonidan e'lon qilingan rasmiy statistik ma'lumotlar (aholi soni va tarkibi, sanoat ishlab chiqarish hajmi va dinamikasi, kichik biznes ulushi) to'plandi va qiyosiy-tavsifiy tahlil usuli yordamida qayta ishlandi. Uchinchi bosqichda mintaqaviy boshqaruv mexanizmlarining nazariy tasnifi tuzildi, unda ma'muriy-institutsional, iqtisodiy-moliyaviy va innovatsion-raqamli mexanizmlar guruhlar ajratildi. Tadqiqotda umum-ilmiy usullardan - tizimli tahlil, mantiqiy umumlashtirish, taqqoslash va induktiv xulosa chiqarish usullaridan foydalanildi. Tadqiqot 2024-2025-yillarga oid rasmiy statistik davrlarni qamrab oladi va ma'lumotlarning ishonchliligi ularning rasmiy manbalardan olinganligi bilan ta'minlangan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Namangan viloyati iqtisodiy rivojlanishini boshqarish mexanizmlarining samaradorligini baholash uchun, avvalo, mintaqaning sanoat ishlab chiqarish sohasidagi asosiy ko'rsatkichlari tahlil qilindi. Quyidagi 1-jadvalda viloyat statistika boshqarmasining rasmiy press-relizlari asosida shakllantirilgan sanoat ishlab chiqarishining dinamik ko'rsatkichlari keltirilgan.

1-jadval

Namangan viloyati sanoat ishlab chiqarishining dinamik ko'rsatkichlari¹

Ko'rsatkich	2024-yil yanvar-mart	2025-yil yanvar-iyun
Sanoat mahsuloti hajmi, mlrd. so'm	5 223,6	9 237,5 (kichik biznes ulushi)
Fizik hajm indeksi (o'tgan yilga nisbatan), foizda	109,8	ma'lumot qisman
Kichik biznesning sanoatdagi ulushi, foizda	43,9	51,4
Aholi jon boshiga sanoat mahsuloti, ming so'm	1 699,8	ma'lumot qisman

¹ Manba: Namangan viloyati statistika boshqarmasining rasmiy press-relizlari asosida muallif tomonidan tuzilgan

1-jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, 2024-yilning birinchi choragida viloyat sanoat ishlab chiqarishining fizik hajm indeksi 109,8 foizni tashkil etib, bu barqaror o'sish tendensiyasidan dalolat beradi. Shu bilan birga, kichik biznes subyektlarining sanoat ishlab chiqarishdagi ulushi 2024-yil boshida 43,9 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2025-yilning birinchi yarmiga kelib bu ko'rsatkich 51,4 foizga yetgan, ya'ni yarim yil ichida sezilarli o'sish qayd etilgan.

Kichik biznes ulushining izchil o'sishi, bir tomondan, mintaqada tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha davlat siyosatining natijasi sifatida baholanishi mumkin, ikkinchi tomondan esa yirik sanoat korxonalarining nisbatan sust rivojlanayotganidan dalolat beradi. Bunday tarkibiy nisbat mintaqqa iqtisodiyotining barqarorligi nuqtai nazaridan ikkiyoqlama xususiyatga ega: kichik biznesning yuqori ulushi ish o'rinlari yaratish va tarmoqlarni diversifikatsiya qilish imkonini bersa, yirik industrial loyihalarning yetarli darajada rivojlanmaganligi mintaqaning eksport salohiyati va qo'shilgan qiymat zanjiridagi o'rnini cheklaydi. Bu holat mintaqaviy boshqaruv organlari oldida yirik investitsiyalarni jalb qilish va kichik biznesni qo'llab-quvvatlashni muvozanatlashtirish vazifasini qo'yadi.

Mintaqaviy boshqaruv mexanizmlarining samaradorligini baholashda demografik omillar ham muhim ahamiyat kasb etadi, chunki aholi tarkibi mehnat resurslari salohiyatini va ijtimoiy infratuzilmaga bo'lgan ehtiyojni belgilaydi.

2-jadvalda Namangan viloyati aholisining 2025-yil 1-aprel holatiga tarkibi keltirilgan.

2-jadval

Namangan viloyati aholisining 2025-yil 1-aprel holatiga tarkibi¹

Ko'rsatkich	Qiymati (ming kishi)	Ulushi, foizda
Doimiy aholi soni (jami)	3 144,8	100
Ayollar	1 546,2	49,2
Erkaklar	1 598,6	50,8
Shahar aholisi	2 040,6	64,9
Qishloq aholisi	1 104,2	35,1

2-jadval ko'rsatishicha, viloyat aholisining 2024-yilning mos davriga nisbatan 2,1 foizga o'sgani mintaqada demografik salohiyatning yuqoriligini tasdiqlaydi. Shahar aholisining ulushi (64,9 %) qishloq aholisiga (35,1 %) nisbatan sezilarli darajada yuqori bo'lib, bu urbanizatsiya jarayonlarining faol kechayotganini ko'rsatadi.

Yuqori demografik o'sish sur'ati, bir tomondan, mehnat bozoriga yangi ish kuchining muntazam kirib kelishini ta'minlasa, ikkinchi tomondan mintaqaviy boshqaruv organlari oldiga yangi ish o'rinlari yaratish, ta'lim va sog'liqni saqlash infratuzilmasini kengaytirish bo'yicha qo'shimcha vazifalarni qo'yadi. Shahar aholisi ulushining yuqoriligi esa shahar xo'jaligini boshqarish, kommunal infratuzilmani modernizatsiya qilish va xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish masalalarini boshqaruv siyosatining ustuvor yo'nalishlariga aylantiradi.

¹ Manba: Namangan viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan

Yuqorida keltirilgan statistik tahlil va adabiyotlar sharhi asosida mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni boshqarishning nazariy jihatdan asoslangan mexanizmlari tasniflandi. 3-jadvalda ushbu mexanizmlarning asosiy guruhlar va ularning vazifaviy yo‘nalishlari umumlashtirilgan.

3-jadval

Mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni boshqarishning nazariy jihatdan asoslangan mexanizmlarning asosiy guruhlar va ularning vazifaviy yo‘nalishlari¹

Mexanizm guruhi	Asosiy vazifasi	Amalga oshirish vositalari
Ma'muriy-institutsional mexanizmlar	Vakolatlarni markazdan hududga o'tkazish, hisobdorlikni ta'minlash	Hokimlik tuzilmalarini isloh qilish, elektron hisobot tizimlari
Iqtisodiy-moliyaviy mexanizmlar	Investitsiya va soliq siyosatini mintaqaga moslashtirish	Mahalliy byudjet daromadlarini kengaytirish, soliq imtiyozlari
Innovatsion-raqamli mexanizmlar	Raqamli boshqaruv va monitoringni joriy etish	Elektron xizmatlar, hududiy monitoring platformalari

3-jadvaldan ko‘rinadiki, mintaqaviy boshqaruv mexanizmlari uch asosiy guruhga bo‘linadi va ularning har biri o‘zaro bog‘liq holda faoliyat yuritishi lozim. Ma'muriy-institutsional mexanizmlar boshqaruv qarorlarini qabul qilish tezligini va shaffofligini oshirishga xizmat qilsa, iqtisodiy-moliyaviy mexanizmlar mintaqaning moliyaviy mustaqilligini ta'minlashga qaratilgan. Innovatsion-raqamli mexanizmlar esa boshqaruv jarayonlarini zamonaviylashtirish va monitoring samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Namangan viloyati misolida ushbu uch mexanizm guruhining amaliy qo‘llanilishini baholash shuni ko‘rsatadiki, iqtisodiy-moliyaviy mexanizmlar, xususan kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash choralari, nisbatan faol qo‘llanilmoqda, biroq yirik investitsiyalarni jalb qiluvchi institutsional mexanizmlar va raqamli boshqaruv vositalari hali to‘liq shakllanmagan. Bu esa mintaqada boshqaruv mexanizmlarining muvozanatli rivojlanishini ta'minlash ustuvor vazifa ekanligini ko‘rsatadi.

Tadqiqot davomida olingan aniq natijalar quyidagicha umumlashtiriladi: viloyat sanoat ishlab chiqarishining fizik hajm indeksi 2024-yil yanvar-mart oylarida 109,8 foizni tashkil etdi; kichik biznesning sanoat ishlab chiqarishdagi ulushi 2024-yil boshidagi 43,9 foizdan 2025-yil o‘rtasiga kelib 51,4 foizga yetdi, ya’ni 7,5 foiz punktga oshdi; viloyat doimiy aholisi 2025-yil 1-aprel holatiga 3 144,8 ming kishini tashkil etib, oldingi yilning mos davriga nisbatan 2,1 foizga ko‘paydi; shahar aholisi ulushi 64,9 foiz, qishloq aholisi ulushi esa 35,1 foizni tashkil etdi; aholi jon boshiga sanoat mahsuloti ishlab chiqarish hajmi 1 699,8 ming so‘mni tashkil etdi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘tkazilgan tadqiqot natijalari Namangan viloyati iqtisodiy rivojlanishini boshqarish tizimida sezilarli ijobiy dinamika mavjudligini, ayni paytda tarkibiy nomutanosibliklar ham saqlanib qolayotganini ko‘rsatdi. Sanoat ishlab chiqarishining barqaror o‘sish sur‘ati va kichik biznes ulushining muntazam ortib borishi mintaqada

¹ Manba: ilmiy adabiyotlar tahlili asosida muallif tomonidan tuzilgan nazariy umumlashma.

tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash siyosatining ma'lum darajada samarali ekanligidan dalolat beradi.

Tadqiqotning ilmiy hissasi shundan iboratki, mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishni boshqarish mexanizmlari ma'muriy-institutsional, iqtisodiy-moliyaviy va innovatsion-raqamli guruhlariga tizimli tasniflandi hamda bu tasnif Namangan viloyatining rasmiy statistik ko'rsatkichlari asosida amaliy jihatdan asoslandi. Bu yondashuv mintaqaviy boshqaruv nazariyasini konkret hududiy empirik ma'lumotlar bilan boyitishga xizmat qiladi.

Amaliy ahamiyati nuqtai nazaridan, tadqiqot natijalari mintaq hokimligi va tegishli boshqaruv organlari uchun investitsiya siyosatini yirik sanoat loyihalariga yo'naltirish, mahalliy byudjet mustaqilligini kengaytirish hamda raqamli boshqaruv vositalarini joriy etish bo'yicha qarorlar qabul qilishda dastlabki tahliliy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Tadqiqotning cheklovlari sifatida shuni ta'kidlash lozimki, tahlil asosan ochiq rasmiy statistik ma'lumotlar bilan chegaralangan bo'lib, mintaqadagi tadbirkorlar va aholi o'rtasida o'tkaziladigan so'rovnoma tadqiqotlari kiritilmagan. Bundan tashqari, ko'rsatkichlarning nisbatan qisqa vaqt oralig'ini qamrab olishi uzoq muddatli tendensiyalarni to'liq baholash imkoniyatini cheklaydi.

Yakuniy xulosa sifatida ta'kidlash mumkinki, Namangan viloyati iqtisodiy rivojlanishini boshqarishning samaradorligini oshirish uchun ma'muriy-institutsional, iqtisodiy-moliyaviy va innovatsion-raqamli mexanizmlarni uyg'un tarzda rivojlantirish, xususan yirik investitsiyalarni jalb qilish institutlarini kuchaytirish va raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish zarur. Kelgusi tadqiqotlarda ushbu mexanizmlarning har birini chuqur empirik tahlil qilish, shu jumladan ekonometrik modellardan foydalangan holda ularning mintaqaviy o'sishga ta'sirini miqdoriy baholash tavsiya etiladi

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>
2. Makhbuba, R. (2026). Governance and policy mechanisms for sustainable regional development in Uzbekistan. American Journal of Social and Humanitarian Research, 7(1), 187-199. <https://doi.org/10.31150/ajshr.v7i1.4500>
3. OECD. (2024). OECD public governance reviews: Uzbekistan - Towards a more modern, effective and strategic public administration. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/2f36d8ec-en>
4. Krugman, P. (1991). Increasing returns and economic geography. Journal of Political Economy, 99(3), 483-499. <https://doi.org/10.1086/261763>
5. North, D. C. (1990). Institutions, institutional change and economic performance. Cambridge University Press.
6. World Bank. (2025). Uzbekistan-Country economic memorandum: Fostering private sector-led growth and global integration. World Bank Group.

7. International Monetary Fund. (2024). Republic of Uzbekistan: 2024 Article IV consultation-Staff report (IMF Country Report No. 24/210). <https://doi.org/10.5089/9798400281686.002>
8. United Nations Development Programme. (2025). Independent country programme evaluation: Uzbekistan. UNDP.
9. World Bank. (2022, May 18). New flagship report by the World Bank identifies key opportunities for Uzbekistan's development [Press release].
10. Namangan viloyati statistika boshqarmasi. (2025). Namangan viloyatida doimiy yashovchi aholi soni to'g'risida [Press-reliz]. <https://gov.uz/oz/namangan/news/view/97893>
11. Namangan viloyati statistika boshqarmasi. (2025). Namangan viloyatining sanoat ishlab chiqarishi: 2025-yil yanvar-iyun [Press-reliz]. https://www.namstat.uz/images/Pres-Reliz/2025/Sanoat2025_Iyun.pdf
12. Namangan viloyati statistika boshqarmasi. (2024). Namangan viloyatining sanoat ishlab chiqarishi: 2024-yil yanvar-mart [Press-reliz]. <https://www.namstat.uz/uz/qo-mita-yangiliklar/13481-namangan-viloyatining-sanoat-ishlab-chiqarishi-2>

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:
Ingliz tili muharriri:
Rus tili muharriri:
Musahhih:
Sahifalovchi va dizaynerlar:

Xakimov Ziyodulla Axmadovich
Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich
Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li
Karimova Shirin Zoxid qizi
Sadikov Shoxrux Shuxratovich
Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2026-yil, sentabr, 9-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketinjournalbot](https://t.me/@marketinjournalbot)
Tel.: +998977838464, +998939266610
Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi** rayosatining **2024-yil 04-oktabrdagi 362/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. GOCT 7.56-2002 "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlaro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**